

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.05.2012, sp. zn. 29 Cdo 1940/2011, ECLI:CZ:NS:2012:29.CDO.1940.2011.1

Číslo: 116/2012

Právní věta: Skutečnost, že účastník řízení má za to, že nejsou splněny podmínky řízení (např. že není dána věcná příslušnost soudu prvního stupně k projednání a rozhodnutí věci), není omluvitelným (důležitým) důvodem jeho neúčasti u jednání soudu, ke kterému byl řádně a včas předvolán; bez zřetele k tomu, zda je taková námitka účastníka opodstatněná, nejde o okolnost, která účastníku brání se k nařízenému jednání dostavit. Jestliže soud určil, že smlouva, kterou pozdější úpadce zřídil věcné břemeno k nemovitosti sepsané v konkursní podstatě, je vůči věřitelům neúčinná, je podkladem pro výmaz tohoto věcného břemene právní skutečnost, na základě které došlo za trvání konkursu ke zpeněžení takové nemovitosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.05.2012

Spisová značka: 29 Cdo 1940/2011

Číslo rozhodnutí: 116

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory, Věcná břemena

Předpisy: § 101 o. s. ř.

§ 103 o. s. ř.

§ 119 odst. 1 o. s. ř.

§ 15 odst. 1 písm. f) ZKV ve znění do 31.12.2007

§ 16 ZKV ve znění do 31.12.2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 7. 5. 2009 rozhodl K r a j s k ý s o u d v P r a z e o žalobě správkyně konkursní podstaty úpadce Ing. Z. N. směřující proti žalovaným 1) E. N. mladší, 2) Z. N. mladšímu a 3/ J. N., tak, že určil, že smlouva o zřízení věcných břemen ze dne 29. 11. 2005 (dále též jen „smlouva o zřízení věcného břemene“), kterou pozdější úpadce a jeho manželka E. N. zřídili bezúplatně věcné břemeno bydlení k označeným nemovitostem (dále jen „nemovitosti“) ve prospěch první žalované (na dobu neurčitou) a druhého a třetího žalovaných (na dobu deseti let), je vůči věřitelům neúčinná (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel soud zejména z toho, že:

1) Pozdější úpadce a jeho manželka zřídili smlouvou o zřízení věcného břemene ze dne 29. 11. 2005

ve prospěch žalovaných (svých dětí) bezúplatně věcné břemeno užívání nemovitostí.

2) Návrhem ze dne 22. 3. 2006 (podaným jedním z věřitelů) bylo u Krajského soudu v Praze zahájeno řízení o prohlášení konkursu na majetek pozdějšího úpadce; soud prohlásil konkurs usnesením ze dne 18. 7. 2006 a správkyň konkursní podstaty úpadce ustavil žalobkyni.

3) Žalobkyně pojala do soupisu konkursní podstaty též nemovitosti zatížené věcnými břemeny podle smlouvy o zřízení věcného břemene.

4) Druhý a třetí žalovaní dne 21. 7. 2008 podepsali (spolu se žalobkyní) souhlasné prohlášení o neúčinnosti zřízených věcných břemen; k jeho „vkladu do katastru nemovitostí“ nedošlo pro odepření souhlasu zbylou oprávněnou (první žalovanou).

V rovině právního posouzení věci se soud nejprve vyjádřil k věcné legitimaci účastníků řízení. Aktivní legitimaci žalobkyně dovedl z ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), s tím, že jde o spor vyvolaný konkursem a žalobkyně jako správkyň konkursní podstaty úpadce je oprávněna podat žalobu o určení neúčinnosti právního úkonu úpadce vůči věřitelům. Zdůraznil, že takto lze napadnout i právní úkony, které úpadce činí společně se svým manželem při nakládání s majetkem ve společném jmění manželů. Žalovaní pak jsou osobami, v jejichž prospěch je právní úkon učiněn a jejichž právo by mělo být vůči věřitelům v konkursním řízení neúčinné.

Dále soud dospěl k závěru (poukazuje na ustanovení § 15 odst. 1 písm. f/ ZKV), že k uzavření smlouvy o zřízení věcného břemene došlo v zákonem stanovené lhůtě, tedy ve lhůtě kratší než 6 měsíců před podáním návrhu na prohlášení konkursu, a že jde o úkon, jímž je zřizováno bezúplatně věcné břemeno k širokému užívání nemovitostí na poměrně dlouhou dobu (u první žalované na dobu neurčitou). Soud měl za splněná obě hlediska, která zákon stanoví pro vznik neúčinnosti zřízení věcného břemene, tj. že jde o majetek, který bude zahrnut do konkursní podstaty, a že ke zřízení věcného břemene došlo za nápadně nevýhodných podmínek. Zřízení věcného břemene užívání nemovitostí významným způsobem zasahuje do hodnoty majetku, který má připadnout do konkursní podstaty, a snižuje jeho cenu i prodejnost (a tím i uspokojení věřitelů). Podmínky sjednané úpadcem a jeho manželkou jsou ve vztahu k majetku náležejícímu do konkursní podstaty, nápadně nevýhodné, neboť věcné břemeno bylo sjednáno bez protiplnění. Přitom není rozhodné, že věcné břemeno bylo zřízeno ve prospěch úpadcových dětí; zákonným hlediskem pro vznik neúčinnosti je pouze nevýhodnost ve vztahu k majetku konkursní podstaty (uvedl soud).

K odvolání první žalované V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 8. 9. 2010 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud především neshledal důvodnou námitku první žalované, že soud prvního stupně nesprávně nevyhověl její žádosti o odročení jednání nařízeného na 7. 5. 2009. Odvolací soud připustil, že soud prvního stupně pochybil při doručování usnesení o věcné příslušnosti ze dne 15. 8. 2008 (doručoval na jinou adresu, než kterou mu sdělila žalovaná), zdůraznil však, že okolnost, že první žalované nebylo toto usnesení doručeno, nepředstavovala vážný důvod pro odročení jednání ve smyslu ustanovení § 119 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Na závady v doručení mohla první žalovaná upozornit při jednání samotném. Tím, že na účast při jednání rezignovala, se žalovaná zbavila možnosti vznášet procesní námitky proti postupu soudu prvního stupně. Nešlo tedy o vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Za důvodnou neměl odvolací soud ani námitku podjatosti soudce Mgr. L. D.

Ve shodě se soudem prvního stupně dovedl i odvolací soud, že je dán naléhavý právní zájem

žalobkyně na požadovaném určení ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř., neboť rozhodnutí slouží jako podklad pro výmaz věcných břemen v katastru nemovitostí. Pro žalobkyni je podstatné, aby nemovitosti byly při zpeněžení prosty jakýchkoliv práv svědčících třetím osobám, když tato skutečnost ovlivňuje rozhodování případných zájemců o koupi nemovitostí.

A konečně odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, že nápadně nevýhodné podmínky jsou dány bezplatností (zpochybněného právního úkonu) a závazkem úpadce provádět na nemovitostech zatížených věcným břemenem veškeré opravy a údržbu na svůj účet. V této souvislosti odvolací soud poukázal na své rozhodnutí ze dne 14. 2. 2002, sp. zn. 13 Cmo 15/2001 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročník 2004, pod číslem 13), v němž uzavřel, že právním úkonem, jímž dlužník ve smyslu § 15 odst. 1 písm. d) ZKV na sebe přejímá svému majetku nepřiměřené závazky, může být i smlouva, kterou svůj majetek zatížil věcným břemenem.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala první žalovaná dovolání, které má za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítajíc, že jsou dány dovolací důvody dle § 241a odst. 2 o. s. ř. a požadujíc, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vada řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívá dle dovolatelky v tom, že soudy rozhodovaly bez její účasti a bez jejího vědomí, v čemž spatřuje hrubé porušení svých ústavních práv dle článků 36 až 38 Listiny základních práv a svobod. V souvislosti s tím poukázala dovolatelka na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 7. 2005 ve věci Exel proti České republice (stížnost č 49962/92), v němž měl být řešen obdobný případ. K tomu doplňuje, že kdyby byla osobně přítomna jednání, byla by svou účastnickou výpovědí schopna prokázat, že se osobně i finančně (prostředky ze stavebního spoření) podílela na výstavbě nemovitostí, že nemovitosti užívá již od roku 2004 a že napadená smlouva nebyla uzavřena za nápadně nevýhodných podmínek.

Soudům nižších stupňů dovolatelka dále vytýká, že o podané žalobě jednaly jako o incidenčním sporu, ačkoliv věcně příslušným soudem je správně Okresní soud v Nymburce (§ 9 odst. 1 o. s. ř.).

Pochybení v postupu soudů spatřuje dovolatelka i v tom, že nepřibraly jako účastníky řízení zřizovatele věcného břemene (úpadce a jeho manželku), jejichž majetku se spor týká.

Nesprávné právní posouzení shledává dovolatelka v chybné aplikaci ustanovení § 15 odst. 1 písm. f) ZKV, aniž by však tuto námitku blíže konkretizovala mimo konstatování, že na danou věc nelze aplikovat rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 13 Cmo 15/2001, které (jak tvrdí) s označeným ustanovením nesouvisí.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3375/2010](#), uveřejněného pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 41/2011“, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná

níže - veřejnosti dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když napadenému rozhodnutí přisuzuje po právní stránce zásadní význam v posouzení neúčinnosti věcného břemene ve smyslu ustanovení § 15 odst. 1 písm. f) ZKV; potud jde o otázku dovolacím soudem dosud nezodpovězenou.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 29/11](#), zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012 a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 1572/11](#)).

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

1) K námitce věcné nepřislusnosti.

Podle ustanovení § 11 odst. 1 o. s. ř., řízení se koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný. Pro určení věcné a místní příslusnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.

Dle ustanovení § 104a odst. 7 o. s. ř. usnesením vrchního nebo Nejvyššího soudu o věcné příslusnosti jsou účastníci řízení a soudy vázáni.

O věcné příslusnosti krajského soudu v prvním stupni v této věci rozhodl (a závazně ji tak ve smyslu § 104a odst. 7 o. s. ř. určil) nadřízený Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 8. 2008.

Dovolací námitka, podle níž o věci v prvním stupni rozhodl věcně nepřislusný (krajský) soud, tudíž není důvodná.

Povaha sporu (to, zda jde o spor vyvolaný konkursem) předurčuje i podobu (rozhodné znění) občanského soudního řádu, podle kterého soud v této věci postupuje (srov. R 41/2011), bez zřetele k tomu, který soud byl určen (rozhodnutím nadřízeného soudu) v prvním stupni k jejímu projednání (srov. obdobně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1934/2009](#)). Zbývá doplnit, že Nejvyšší soud nemá žádných pochyb o tom, že spor o určení neúčinnosti smlouvy o zřízení věcného břemene, opírající se o skutkovou podstatu uvedenou v ustanovení § 15 odst. 1 písm. f) ZKV, je sporem vyvolaným konkursem (srov. k tomu též stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, [Opjn 8/2006](#), uveřejněné pod číslem 74/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále jen „R 74/2007“).

2) K námitce, že soudy nižších stupňů nepřípustně rozhodovaly bez účasti a bez vědomí dovolatelky.

Podle ustanovení § 101 o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, soud pokračuje v řízení, i když jsou účastníci nečinní (odstavec 2). Nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitých důvodů o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů (odstavec 3).

Dle ustanovení § 114a odst. 1 o. s. ř. nebylo-li rozhodnuto podle § 114 odst. 2, připraví předseda senátu jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání.

Ustanovení § 119 odst. 1, věty první, o. s. ř. pak určuje, že jednání může být odročeno jen z důležitých důvodů, které musí být sděleny.

Naplnění požadavku zajistit spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1 o. s. ř.) se v občanském soudním řízení prosazuje též požadavkem na rychlost řízení. Za tím účelem občanský soudní řád předepisuje předsedovi senátu (samosoudci) připravit jednání tak, aby věc (spor) bylo možno rozhodnout zpravidla při takto připraveném jediném jednání (srov. § 114a odst. 1 o. s. ř.). U sporů vyvolaných konkursem podporuje tento požadavek i úprava obsažená v § 118b o. s. ř., podle které v těchto sporech mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání zásadně nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo, a k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží. Proto občanský soudní řád počítá (v § 101 odst. 2 a 3) i s tím, že nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitých důvodů o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka. Tomu dále koresponduje i úprava obsažená v § 119 odst. 1 o. s. ř., která připouští odročení jednání pouze z důležitých důvodů.

V dané věci není ani podle obsahu spisu pochyb o tom, že dovolatelka byla řádně předvolána k jednání před soudem prvního stupně, jež se mělo konat (a také konalo) 7. 5. 2009 (srov. doručku), což potvrzuje i obsah její žádosti o odročení tohoto jednání, datované 30. 4. 2009 a došlé soudu téhož dne. Žádost dovolatelky o odročení onoho jednání (k němuž se dovolatelka nedostavila) byla odůvodněna toliko tím, že dosud nebylo rozhodnuto o námitce věcné nepřislusnosti.

Jak Nejvyšší soud vysvětlil např. již v usnesení ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. [20 Cdo 1358/99](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročníku 2001, pod číslem 79 (jež vycházelo z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 1999, sp. zn. [31 Cdo 2432/98](#), uveřejněného pod číslem 38/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), k tomu, aby žádost o odročení byla podložena „důležitým důvodem“, je potřebné, aby osoba, která svou neúčast na jednání omlouvá, tvrdila takové skutečnosti, které jsou vzhledem ke své povaze způsobily její účast u jednání soudu omluvit, tj. ty, jež jí znemožňují se jednání zúčastnit a současně jsou vážné (důležité, omluvitelné) jak z hledisek objektivních tak subjektivních (zda mohla být překážka předvídána, případně odvrácena).

Skutečnost, že účastník řízení má za to, že nejsou splněny podmínky řízení (zde, že není dána věcná příslusnost soudu prvního stupně k projednání a rozhodnutí věci), není omluvitelným (důležitým) důvodem jeho neúčasti u jednání soudu, ke kterému byl řádně a včas předvolán; bez zřetele k tomu, zda je taková námitka účastníka opodstatněná, nejde o okolnost, která účastníku brání se k nařízenému jednání dostavit. Jinak řečeno, to že má účastník řízení jiný názor na splnění podmínek řízení, za kterých je soud oprávněn věc při jednání projednat a rozhodnout o ní, není důležitým důvodem pro odročení jednání, k němuž se tento účastník (ač řádně předvolán) nedostavil. Postup soudu prvního stupně je tudíž zjevně souladný s obecným právním principem „vigilantibus iura skripta sunt“ (bdělým náležejí práva), kterého dovolatelka nedbala.

3) K námitce, že soudy nepřibraly za účastníky řízení zřizovatele věcného břemene (úpadce a jeho manželku).

Ve sporném řízení (o které jde i v této věci), jsou účastníky řízení žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.). Občanský soudní řád pokládá za žalobce toho, kdo podal u soudu žalobu; žalovaným je pak ten, koho žalobce v žalobě označil za žalovaného. Vymezení účastníků řízení ve sporném řízení se zakládá čistě procesním způsobem, neboť závisí výlučně na údajích obsažených v žalobě; jediným rozhodujícím hlediskem v tomto směru je žalobcova vůle projevená v žalobě (k tomu v literatuře srov. např.: Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2009 str. 583-584).

Domnívá-li se tedy dovolatelka, že podle hmotného práva měl být účastníkem tohoto sporného řízení (ještě) další subjekt, může mít tato námitka význam pouze pro posouzení věcné legitimace; pro zjištění, zda řízení trpí vadou, není rozhodná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 1997, sp.

zn. 2 Cdon 893/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 2, ročník 1998, pod číslem 18). Případný nedostatek věcné legitimace tak nezakládá vadu řízení (projevil by se ve způsobu rozhodnutí o žalobě, když žalobce by s takovou žalobou nemohl uspět).

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Vzhledem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), nemůže být dovoláním zpochybněn skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 15 ZKV, jestliže byl prohlášen konkurs, jsou vůči věřitelům neúčinné právní úkony dlužníka, provedené v posledních šesti měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu nebo po podání tohoto návrhu do prohlášení konkursu, kterými

(...)

f) uzavírá smlouvy o nájmu nebo výpůjčce svého majetku nebo k tomuto majetku zřizuje věcné břemeno za nápadně nevýhodných podmínek (odstavec 1).

Neúčinnost právních úkonů podle odstavce 1 se vztahuje i na dědice a právní nástupce právnické osoby (odstavec 3).

Z dokazování provedeného soudy nižších stupňů vyplývá, že předmětnou smlouvou dlužník (pozdější úpadce) spolu se svou manželkou zatížil v době kratší než 6 měsíců před podáním návrhu na prohlášení konkursu na jeho majetek nemovitosti ve svém vlastnictví věcnými břemeny snižujícími výrazně jejich hodnotu, aniž by za to obdržel jakékoli protiplnění.

Za tohoto skutkového stavu pokládá Nejvyšší soud závěr soudů nižších stupňů, že jde o právní úkon učiněný za nápadně nevýhodných podmínek a že byly naplněny veškeré znaky neúčinného úkonu dle § 15 odst. 1 písm. f) ZKV, za správný.

Dovolatelka neuplatňuje žádné právně významné námitky, pro něž by aplikace označeného ustanovení v dané věci nebyla správná. Poukazuje-li na to, že nemovitosti (spolu s rodiči) užívá, není to argument, který by v situaci, kdy bylo věcné břemeno zřízeno bezplatně, byl způsobilý zvrátit závěr o nápadně nevýhodnosti tohoto právního úkonu pro úpadcovy věřitele. Tvrdí-li dovolatelka dále, že se na výstavbě nemovitostí osobně i finančně podílela, jde o nové skutečnosti, k nimž Nejvyšší soud v dovolacím řízení nemůže přihlížet (§ 241a odst. 4 o. s. ř.).

Důvodná není ani dovolatelčina výhrada k odkazu odvolacího soudu na rozsudek sp. zn. 13 Cmo 15/2001. Toto rozhodnutí sice vykládá zákon o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 30. 4. 2000 (tedy před novou provedenou zákonem č. 105/2000 Sb., jíž bylo do zákona o konkursu a vyrovnání vtěleno ustanovení § 15 odst. 1 písm. f/), jeho závěry o vlivu zřízení bezplatného věcného břemene na výtěžnost zpeněžení majetku konkursní podstaty však jsou použitelné i pro posuzovanou věc.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je nutno korigovat pouze v tom směru, že rozsudek v této věci není podkladem pro výmaz věcného břemene z katastru nemovitostí (tím by mohlo být pouze rozhodnutí o určení neexistence věcného břemene). Význam rozhodnutí však spočívá v tom, že při zpeněžení se nemovitost prodává jako nezatížená věcným břemenem (v rovině právní se na ni pohlíží

jako na nemovitost bez věcného břemene). Jestliže soud určil, že smlouva, kterou pozdější úpadce zřídil věcné břemeno k nemovitosti sepsané v konkursní podstatě, je vůči věřitelům neúčinná, je podkladem pro výmaz tohoto věcného břemene právní skutečnost, na základě které došlo za trvání konkursu ke zpeněžení takové nemovitosti; předmět nabytí (nemovitost) totiž nebyl zatížen věcným břemenem v době zpeněžení.

Námitku dovolatelky o nepřibrání dalších osob do řízení zkoumal Nejvyšší soud v rovině úvah o pasivní věcné legitimaci žalovaných ve sporu.

Ustanovení § 15 a 16 ZKV představují zákonnou obranu proti účinkům právních úkonů, jimiž se dlužník (pozdější úpadce) zbavuje svého majetku či s ním jiným, tam popsáním, způsobem disponuje ke škodě svých věřitelů.

Úprava obsažená v § 16 ZKV je úzce navázána na institut odporovatelnosti upravený v § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, přičemž pasivní legitimaci (okruh žalovaných) vymezují v těchto případech ustanovení § 42a odst. 3 obč. zák. (jež výslovně stanoví, že právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch) a ustanovením § 16 odst. 2 ZKV (podle něhož právo odporovat právním úkonům lze uplatnit nejen proti osobám, které s dlužníkem /pozdějším úpadcem/ sjednaly odporovatelný právní úkon, nýbrž i proti jejich dědicům; proti třetím osobám jen tehdy, jestliže jim byly známy okolnosti odůvodňující odporovatelnost právních úkonů proti jejich právnímu předchůdci). Srov. k tomu i R 74/2007.

Ve shodě s tím je nutno pohlížet i na pasivní legitimaci ve sporech o určení neúčinnosti a vymáhání plnění z neúčinných právních úkonů dle § 15 ZKV, což lze ostatně dovodit i z dikce ustanovení § 15 odst. 3 ZKV.

Ze žádného z označených ustanovení nevyplývá, že by ve sporu o neúčinnost jeho právního úkonu měl být pasivně legitimován (žalován) též dlužník nebo další osoby, které spolu s ním takový právní úkon sjednávaly. O této otázce panuje shoda též v literatuře (k výkladu odporovatelnosti dle § 42a obč. zák. srov. např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 388-389; k výkladu neúčinnosti a odporovatelnosti v konkursním řízení pak srov. Steiner, V.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. Praha. Linde Praha, a. s., 1995, str. 110 nebo Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. Vydání třetí. Praha. C. H. Beck, 2008, str. 115). Nelze vyloučit postavení dlužníka jako vedlejšího účastníka ve sporu na straně žalovaného, dlužník sám však pasivně legitimován u odpůrci žaloby není.

Neúčinnost právního úkonu dlužníka dle ustanovení § 15 odst. 1 písm. f) ZKV se tedy vyslovuje (pouze) vůči osobám, které měly z neúčinného úkonu prospěch. Takovými osobami byli v posuzované věci žalovaní jako osoby z věcných břemen oprávněné; odvolací soud proto otázku pasivní věcné legitimace posoudil správně.

Závěrem Nejvyšší soud podotýká, že dovolatelčina poznámka, že „předmětná smlouva o zřízení věcných břemen nebyla nikdy zapsána do soupisu konkursní podstaty“, se mýjí s povahou institutu soupisu konkursní podstaty.

Dovolatelce se tudíž prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí. Ze spisu se rovněž nepodávají vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.); Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl dle § 243b odst. 2 o. s. ř.